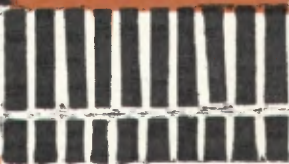

ARTIKLER

109

**DIREKTE SKATTER OG STØNADER
HISTORISK OVERSIKT OVER SATSER M. V.
ÅRENE FRAM TIL 1978**

Av Inger Gabrielsen

**DIRECT TAXES AND GOVERNMENT TRANSFERS
RATES ETC. IN 1978 AND RECENT YEARS**

OSLO 1978

STATISTISK SENTRALBYRÅ

ARTIKLER FRA STATISTISK SENTRALBYRÅ NR. 109

**DIREKTE SKATTER OG STØNADER
HISTORISK OVERSIKT OVER SATSER M. V.
ÅRENE FRAM TIL 1978**

Av Inger Gabrielsen

**DIRECT TAXES AND GOVERNMENT TRANSFERS
RATES ETC. IN 1978 AND RECENT YEARS**

OSLO 1978

ISBN 82-537-0863-7

FORORD

Ved skatteanalyser og liknende arbeid er det ofte behov for et skattedataarkiv med opplysninger om blant annet satsene for direkte skatter, trygdeavgifter, visse trygdeytelser o.a. over et lengre tidsrom. Dette er bakgrunnen for at denne historiske oversikten er utarbeidd.

Oversikten er en videreføring av "Historisk oversikt over skattesatser m.v.", del I og II (ANO, IO 75/5 og 77/24) som hovedsakelig var ment å dekke et internt behov. Av denne grunn var de tekstlige kommentarene innskrenket til et minimum. Etterhvert har oversiktene fått en vid utbredelse utad. Den foreliggende utgaven er derfor utvidet til også å inneholde kortfattede tekstavsnitt. En har dessuten beskrevet en del skatte- og stønadsordninger som ikke inngikk i de tidligere oversiktene. For en mer fyldig redegjørelse - særlig når det gjelder fastsetting av skattegrunnlaget - vises til Byråets publikasjoner "Aktuelle skattetall" som gis ut i serien Artikler, og til "Det norske skattesystemet" i serien SØS.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo, 4. juli 1978

Petter Jakob Bjerve

PREFACE

Tax analyses and similar work often require a tax file containing information on i.a. the rates for direct taxes, contributions, some payments within the social insurance system etc. during a longer period. This is the background of the preparation of this historical survey.

The survey is a continuation of "Historical Survey of Tax Rates etc.", volumes I and II (WP 75/5 and 77/24), mainly intended for Bureau use, and accordingly with minimized textual comments. The surveys have gradually achieved a wide circulation. The present issue therefore is extended to include brief texts.

In addition, some systems of taxation and benefit schemes not previously included are described. More detailed information - especially regarding how the basis of taxation is stated - is presented in the Bureau publications "Current Tax Data", issued in the series Articles from the Central Bureau of Statistics, and "The Norwegian System of Taxation" in the series Social Economic Studies.

Central Bureau of Statistics, Oslo, 4 July 1978

Petter Jakob Bjerve

INNHOOLD

	Side
I. FORMUESSKATTER, PERSONLIGE SKATTYTERE	6
1. Skattepliktig nettoformue	6
1.1. Den generelle bestemmelsen	6
1.2. Fribelep av innbo og løsøre, sparekapital og livs- forsikringspoliser	6
2. Formuesskatt til staten	7
3. Formuesskatt til kommunene	8
II. INNTEKTSKATTER, PERSONLIGE SKATTYTERE	8
1. Skattepliktig nettoinntekt	8
1.1. Generelle bestemmelser	8
1.2. Særregler for visse skattytere	9
1.2.1. Fribelep av renter av bankinnskott	10
1.2.2. Minstefradrag og oppgjørsfradrag	10
1.2.3. Særfradrag for fiskere	12
1.2.4. Særfradrag p.g.a. alder m.v.	12
1.2.5. Fradrag for livsforsikringspremier og innskott etter sparekontrakt	13
1.2.6. Hustrufradrag og enslig forsørgerfradrag	14
1.2.7. Særfradrag p.g.a. forsørgelse, forsørger- stønad og forsørgerfradrag	15
2. Inntektsskatt til staten	18
3. Inntektsskatt til kommunene	20
4. Fellesskatt til Skattefordelingsfondet	21
5. Særskatt til utviklingshjelp	21
6. Særskilt skattefradrag for inntektsåret 1977	22
7. Begrensning av de samlede skatter	22
III. TRYGDER OG STØNADER	24
1. Trygdepremier og -avgifter	24
1.1. Generelt om finansiering av offentlige stønader til private konsumenter	24
1.2. Avgifter og tilskott til folketrygden	25
1.2.1. Medlemsavgiftene	25
1.2.2. Arbeidsgiveravgiften	27
1.2.3. Avgifter for visse grupper trygdede	29
1.2.4. Offentlige tilskott	29
2. Stønader	29
2.1. Folketrygdytelser	30
2.1.1. Alders- og uførepensjoner	30
2.1.2. Sykestønad	32
2.1.3. Stønad ved arbeidsløshet	34
2.2. Andre stønader	34
2.2.1. Barnetrygd	34
2.2.2. Stønad til utdanning	36
IV. INNTEKTS- OG FORMUESSKATTER, AKSJESELSKAPER	38
1. Skattepliktig nettoinntekt og nettoformue	38
2. Selskapsskatter til staten	40
3. Selskapsskatter til kommunene og fylkene	40
Utkommet i serien ART	41

I. FORMUESSKATTER, PERSONLIGE SKATTYTERE

1. Skattepliktig nettoformue1.1. Den generelle bestemmelsen

Utgangspunktet for fastsetting av skattepliktig nettoformue er gitt i lov av 18. august 1911 om skatt av formue og inntekt (skatteloven), § 36. Denne bestemmelsen, som har stått uendret siden 1911, lyder slik:

"Formuen ansettes til det beløp, som den 1. januar i det år ligningen foretas, etter gjengse priser utgjør den virkelige verdi av den skattepliktiges rørlige og urørlige eiendom, samt utestående fordringer etter fradrag av påhvilende gjeld."

I skattelovens §§ 37, 38 og 39 er det gitt supplerende regler om verdsetting og avgrensning av de enkelte formuespostene. I praksis vil det likevel oppstå problemer med verdsettingen, særlig for realkapitalobjekter. Riksskattestyret utarbeider derfor detaljerte forskrifter og veiledende satser for verdsettingen av en rekke realaktiva.

1.2. Fribeholdning av innbo og løsøre, sparekapital og livsforsikringspoliser

For enkelte formuesposter fastsetter loven bestemte fribeholdninger (skattelovens § 37). Dette gjelder: (i) innbo og annet løsøre som ikke gir inntekt, (ii) bestemte typer finansaktiva og (iii) livsforsikringspoliser. Størrelsen av disse fribeholdningene framgår av de følgende oppstillinger.

(i) Fribeholdning av innbo og annet løsøre

1957 - 1972: kr 20 000
1973 - : " 40 000

Inntil 1957 kunne det enkelte kommunestyret bestemme at slik formue skulle fritas for skatt. Etter innføring av obligatorisk skatteplikt i 1957, blir imidlertid i praksis bare en liten del skattlagt, fordi det ved likningen godkjennes en meget forsiktig verdsetting.

(ii) Fribeholdning av sparekapital¹⁾

	<u>Skatteklasse 1</u>	<u>Skatteklasse 2</u> ²⁾
1955 - 1964:	kr 5 000	Som i klasse 1
1965 :	" 10 000	" " " 1
1966 - 1974:	" 10 000	kr 20 000
1975 - 1977:	" 20 000	" 40 000
1978 - :	" 25 000	" 50 000

1) Opprinnelig gjaldt fribeholdningene bare for innskott i innenlandske sparebanker og spareinnskott i samvirkelag, men er etterhvert utvidet til å omfatte stadig flere spareformer, bl.a. norske ihendehaverobligasjoner og aksjer, se skattelovens § 37 c. 2) Til og med 1969: Skatteklasse 2 og høyere. Fra og med 1970: Beløpet i klasse 2 gjelder også for ektefeller som liknes særskilt og for skattytere i klasse 1 som får særfradrag i inntekten p.g.a. forsørgelse, alder, uførhet m.v.

I perioden 1936 - 1954 var bankinnskott (og bankrenter) fritatt ved kommuneskattelikningen. Isteden ble disse skattlagt særskilt ved trekk gjennom bankene - likt for alle innskottskonti i hele landet.

(iii) Fribe løp av livsforsikringspoliser

Slike poliser er fritatt for formuesskatt når det samlede beløp som polisene lyder på, ikke overskrider visse grenser. Da skatteloven av 1911 trådte i kraft i 1913, var beløpsgrensen kr 10 000 uansett skatteklasse, men er seinere hevet flere ganger, og det er innført forskjellige beløpsgrenser i skatteklasse 1 og skatteklasse 2. Disse har vært:

	<u>Skatteklasse 1</u>	<u>Skatteklasse 2¹⁾</u>
1947 - 1954:	kr 10 000	kr 15 000
1955 :	" 15 000	" 20 000
1956 - 1957:	" 15 000	" 25 000
1958 - 1965:	" 15 000	" 30 000
1966 - 1976:	" 22 500	" 45 000
1977 - :	" 50 000	" 100 000

Er det samlede beløp som polisene lyder på, høyere enn de oppgitte beløpsgrenser, skal politen(e) skattlegges. Verdigrunnlaget er gjenkjøpsverdien av politen(e) multiplisert med forholdet mellom fribe løpet og det beløp som politen(e) lyder på.

2. Formuesskatt til staten

Stortinget avgjør ved årlige vedtak om det skal utskrives formuesskatt til staten og - i tilfelle slik skatt skal utskrives - de skattesatser som skal nyttes.

Tradisjonelt har denne skatten blitt utskrevet med stigende satser på den delen av nettoformuen som overstiger visse beløp. Disse beløpsgrenser - eller skattefrie fradrag i nettoformuen - har i alminnelighet variert med skatteklasse.

Størrelsen av de skattefrie formuesfradragene og skattesatsene i de enkelte år før 1970 er gitt i Arbeidsnotater fra Statistisk Sentralbyrå, IO 75/5. I 1970 og 1971 ble det ikke utskrevet formuesskatt til staten, mens fradrag og satser for de etterfølgende år framgår av oppstillingene nedenfor.

Skattefrie fradrag i nettoformuen

1972 - :	kr 75 000 i skatteklasse 1
" 100 000 "	" " " 2 ²⁾

1) Se note 2, side 8. 2) Beløpet i klasse 2 gjelder også for ektefeller som liknes særskilt og for skattytere i klasse 1 som får særfradrag i inntekten p.g.a. forsørgelse, alder, uførhet m.v.

Skattesatser

1972 - 1973:	0,4	prosent	av de første	kr 250 000
	0,8	"	" " "	neste " 250 000
	1,2	"	" "	det overskytende beløp
1974-	0,4	"	" "	de første kr 100 000
	0,8	"	" " "	neste " 150 000
	1,2	"	" " "	" " 250 000
	1,6	"	" "	det overskytende beløp

3. Formuesskatt til kommunene

Satser og skattefrie beløp for formuesskatten til kommunen fastsettes av Stortinget i lovs form og framgår av skattelovens §§ 72 og 79.

Skatten skal utgjøre en fast prosent av nettoformuen etter at denne er redusert med et skattefritt beløp. Kommunestyret fastsetter den skattesats som skal nyttes i vedkommende kommune innenfor en minimums- og maksimumsats som er gitt i loven. Etterhvert har alle kommuner gått over til å bruke maksimalsatsen. Det skattefrie fradraget har i alle år vært uavhengig av skatteklasser.

Størrelsen av det skattefrie fradraget og maksimalsatsen ved utskrivning av denne skatten for årene før 1970 er gitt i Arbeidsnotater fra Statistisk Sentralbyrå, IO 75/5. Fradrag og satser for seinere år framgår av oppstillingen nedenfor.

Skattefritt fradrag i nettoformuen

1970 - 1977:	kr 40 000
1978 -	" 60 000

Skattesatser

1970 -	Minimumssats:	0,4	prosent
	Maksimumssats:	1,0	"

II. INNTEKTSSKATTER, PERSONLIGE SKATTYTERE

1. Skattepliktig nettoinntekt1.1. Generelle bestemmelser

Den skattepliktige nettoinntekten fastsettes med utgangspunkt i generelle bestemmelser som er gitt i Skatteloven av 1911, angående på den ene side hva som skal regnes som inntekt og på den annen side hvilke utgifter som kan trekkes fra. Formuleringen av disse bestemmelsene er identisk med

den opprinnelige fra 1911 og lyder slik:

"Til inntekt henregnes - med de i det følgende fastsatte unntagelser og begrensninger - rente av formue, livrente, føderåd og pensjon, enhver fordel som er vunnet ved eiendom, kapital, arbeide eller virksomhet hva enten det oppebårne er innvunnet gjennom et lengere tidsrom eller er ervervet leilighetsvis eller ved en enkelt anledning, og hva enten det måtte bestå i underhold, klær, husly, brenne, belysning og desslike, eller i annet, som er anvendt til egen eller familiens nytte eller behagelighet eller til utvidelse av næring eller drift eller til formuesforøkelse ...". (Lovens § 42.)

"Fra det antatte bruttobeløp av inntekten dras, foruten renter av skattyterens gjeld, alle utgifter som skjønnes å være pådratt til inntektens ervervelse, sikrelse og vedlikeholdelse ...". (Lovens § 44.)

Skatteloven inneholder dessuten supplerende bestemmelser som utdyper og til dels også konkretiserer de som er sitert ovenfor. Det er således uttrykkelig nevnt i loven hvilke inntekter som ikke er skattepliktige, bl.a. barnetrygd, en rekke stønader fra Folketrygden og husleiestønad (bostønad) fra Husbanken. Videre er det gitt nærmere regler for visse typer inntekter, f.eks. gevinster, inntekt av egen bolig og inntekt av skogbruk. Når det gjelder utgiftsfradrag, er særlig fradragsposter som er knyttet til inntekt av næringsvirksomhet omfattende behandlet - herunder skattemessige avskrivninger. Regler om skattemessige fradrag i inntekt av denne art er også gitt i andre lover; dette gjelder i første rekke fradrag for avsetning til ulike fonds.

Selv om bestemmelsene om fastsettingen av den skattepliktige nettoinntekten i skatteloven av 1911 og i særlover er temmelig omfattende, oppstår det i praksis en rekke avgrensings- og verdsettingsproblemer for de enkelte inntekts- og fradragsposter. Som hjelpemiddel for å løse disse problemene utarbeider Riksskattestyret forskrifter og satser som dels er veiledende dels bindende, eksempelvis satser for ordinære avskrivninger på ulike typer av driftsmidler og satser for verdsetting av naturalytelser (kost, losji o.a.).

1.2. Særregler for visse skattytere

I tillegg til de bestemmelser av mer eller mindre generell art som gjelder ved fastsetting av den skattepliktige nettoinntekten, finnes det en del regler av mer spesiell art. De er spesielle i den forstand at de bare gjelder enten (i) bestemte typer av inntekt, (ii) visse inntektsanvendelser eller (iii) nærmere angitte kategorier av skattytere.

Felles for disse reglene er at dersom nærmere angitte betingelser er oppfylt, vil skatten bli beregnet slik at den blir lavere enn om disse betingelsene ikke var oppfylt. For de fleste ordningene er dette gjennomført ved at skattyteren har rett til et fribeløp eller et ekstra fradrag i

inntekten, mens de resterende ordningene gir skattyteren rett til et ekstra skattefradrag. Siktemålet med hver enkelt ordning er av forskjellig art og kan bl.a. være:

- skape større likhet i skattleggingen mellom ulike inntektsarter,
- stimulere bestemte inntektsanvendelser,
- virke som et ledd i fordelingen av inntekt etter skatt, eksempelvis mellom personer med og uten forsørgede barn.

I de følgende punkter er det gitt en oversikt over fradragsbeløp for regler av denne art som er av betydning for et stort flertall av personlige skattytere.

1.2.1. Fribe løp av renter av bankinnskott¹⁾

	<u>Skatteklasse 1</u>	<u>Skatteklasse 2²⁾</u>
1955 - 1964:	kr 200	Som i klasse 1
1965 :	" 500	" " " 1
1966 - 1974:	" 500	kr 1 000
1975 - 1977:	" 1 000	" 2 000
1978 - :	" 1 500	" 3 000

I perioden 1936-1954 var bankrenter (og bankinnskott) fritatt ved kommuneskattelikningen. Isteden ble disse skattlagt særskilt ved trekk gjennom bankene - likt for alle innskottskonti i hele landet.

1.2.2. Minstefradrag og oppgjørsfradrag³⁾

(i) Ordningen med m i n s t e f r a d r a g ble innført i 1957, og siktemålet var å forenkle arbeidet med likning av lønnsinntekt. Fradraget er et alternativ til fradrag for faktiske utgifter til inntektens ervervelse og en del andre utgifter som er særskilt nevnt i loven. Hvis disse utgiftene overstiger minstefradraget, har skattyteren krav på å nytte de faktiske utgiftene som fradrag.

Minstefradraget beregnes av brutto lønnsinntekt, herunder honorar, drikkenger, verdien av naturalytelser o. likn. og dessuten av inntekt av håndverks- og husflidsarbeid i hjemmet og enhver inntekt av arbeid eller oppdrag som ikke er utført som ledd i selvstendig næringsvirksomhet. Som lønn i denne sammenheng regnes også pensjoner, livrenter og liknende ytelser.

1) Opprinnelig gjaldt fribe løpene bare renter og utbytte av innskott i innenlandske sparebanker og av spareinnskott i samvirkelag, men er etterhvert utvidet til å omfatte renter og utbytte av stadig flere spareformer, bl.a. norske ihendehaverobligasjoner og aksjer, se skattelovens §§ 37 C og 42, 5. ledd.

2) Til og med 1969: Skatteklasse 2 og høyere. Fra og med 1970: Beløpet i klasse 2 gjelder også for ektefeller som liknes særskilt og for skattytere i klasse 1 som får særfradrag i inntekten p.g.a. forsørgelse, alder, uførhet m.v.

3) Bestemmelsene om minstefradrag er gitt i skattelovens § 44 og om oppgjørsfradrag i samme lovs § 74.

Siden innføringen i 1957 har satsene for minstefradraget vært:

1957 - 1958:

6 prosent av inntekten; minimum kr 200 og maksimum kr 1 000, dvs.:

Inntekt under kr 3 400: kr 200

" kr 3 400 - kr 16 600: 6 prosent

" kr 16 700 og over: kr 1 000

1959-1967:

8 prosent av inntekten; minimum kr 500, maksimum kr 1 500, dvs.:

Inntekt under kr 6 300: kr 500

" kr 6 300 - kr 18 700: 8 prosent

" kr 18 800 og over: kr 1 500

1968-1969:

8 prosent av inntekten; minimum kr 700 og maksimum kr 1 800, dvs.:

Inntekt under kr 8 800: kr 700

" kr 8 800 - 22 400: 8 prosent

" kr 22 500 og over: kr 1 800

1970-1972:

10 prosent av inntekten; minimum kr 1 000 og maksimum kr 2 400, dvs.:

Inntekt under kr 10 000: kr 1 000

" kr 10 000 - kr 24 000: 10 prosent

" kr 24 000 og over: kr 2 400

1973-1977:

10 prosent av inntekten; minimum kr 1 100 og maksimum kr 2 600, dvs.:

Inntekt under kr 11 000: kr 1 100

" kr 11 000 - kr 26 000: 10 prosent

" kr 26 000 og over: kr 2 600

1978- :

10 prosent av inntekten; minimum kr 1 600 og maksimum kr 3 100, dvs.:

Inntekt under kr 16 000: kr 1 600

" kr 16 000 - kr 31 000: 10 prosent

" kr 31 000 og over: kr 3 100

(ii) Oppgjørsfradraget ble innført med virkning fra og med likningen for inntektsåret 1974. Hensikten var i første rekke å redusere omfanget av restskatter.

Fradraget kan kreves av alle skattytere som har rett til minstefradrag, og beregningsgrunnlaget for de to fradragene er også det samme. Oppgjørsfradraget skiller seg imidlertid fra minstefradraget på to måter:

(i) Det skal ikke erstatte fradrag for bestemte faktiske utgifter og kan derfor kreves uansett om skattytere med rett til minstefradrag også nytter det. (ii) Det skal først komme til fradrag ved likningen, dvs. ved skatteavregningen (jfr. betegnelsen "oppgjørsfradrag"), og skal derfor ikke tas i betraktning ved forskottsutskrivningen.

I årene etter innføringen har satsene for oppgjørsfradraget vært:
1974-1975:

3 prosent av inntekten; minimum kr 300 og maksimum kr 600, dvs.:

Inntekt under kr 10 000: kr 300

" kr 10 000 - kr 20 000: 3 prosent

" kr 20 000 og over: kr 600

1976 - :

4 prosent av inntekten; minimum kr 400 og maksimum kr 700, dvs.:

Inntekt under kr 10 000: kr 400

" kr 10 000 - kr 17 500: 4 prosent

" kr 17 500 og over: kr 700

1.2.3. Særfradrag for fiskere¹⁾

I perioden 1959-1963 hadde man en ordning med særfradrag for den som deltok i fiske eller fangst på fjerne nordlige farvann. Fra og med 1964 ble den avløst av gjeldende regler som omfatter alle som personlig har drevet eller deltatt i saltvannsfiske og fangstvirksomhet i sjøen. Det er et vilkår at vedkommende har vært fullbeskjeftiget i slik virksomhet minst 15 uker av inntektsåret. Fradraget skal ikke erstatte andre utgifter til inntektservervelsen og gis i tillegg til eventuelt minstefradrag. Særfradraget utgjør en viss andel av netto arbeidsinntekt av fisket eller fangsten, begrenset oppad til et bestemt beløp.

Fra 1964 har disse satser og beløpsgrenser vært:

1964-1969: 12 prosent av inntekten, høyst kr 3 000

1970-1974: 14 prosent av inntekten, høyst kr 4 000

1975-1976: 20 prosent av inntekten, høyst kr 8 000

1977- : 20 prosent av inntekten, høyst kr 10 000

1.2.4. Særfradrag p.g.a. alder m.v.²⁾

Ordningen med særfradrag i inntekten for personer over 70 år og for uførepensjonister m.v. ble innført i 1970 og avløste den tidligere ordningen med ekstra klassefradrag for slike skattytere. Særfradraget fastsettes slik at pensjonister uten annen inntekt enn folketrygdens

1) Skattelovens § 49. 2) Skattelovens § 77.

minsteytelser ikke vil få inntektsskatt. Fradraget er det samme for ens-
lige og for ektefeller. Hvis begge ektefellenes forhold er slik at det
skulle betinge særfradrag, eksempelvis hvis begge er over 70 år, er hoved-
regelen at fradraget skal deles likt mellom dem. (Deling av særfradraget
er selvsagt aktuelt bare når ektefellene lignes særskilt.)

Størrelsen av særfradraget i de enkelte år har vært ¹⁾:

1970:	kr	4 660
1971:	"	5 900
1972:	"	6 593
1973:	"	6 700
1974:	"	8 100
1975:	"	9 200
1976:	"	10 900
1977:	"	12 400
1978:	"	13 200

1.2.5. Fradrag for livsforsikringspremier og innskott etter sparekontrakt ²⁾

Tradisjonelt har premier til frivillig livsforsikring vært delvis
fradragsberettiget i inntekten. Således var det allerede i skattelovens
opprinnelige versjon en regel om rett til fradrag for slike premier, begren-
set oppad til et bestemt maksimumsbeløp. Inntil 1947 var dette beløpet uav-
hengig av skatteklasse.

Fra og med inntektsåret 1967 ble visse former for spareinnskott i
innenlandske banker og liknende institusjoner likestillet med livsforsik-
ringspremier, slik at fradrag for slike spareinnskott og for livsforsik-
ringspremier til sammen ikke kan overskride maksimumsbeløpene ³⁾. I 1975 ble
ordningen med inntektsfradrag for premie til frivillig livsforsikring og
bankinnskott lagt om til en ordning med fradrag i skatt.

Oppstillingen på neste side viser maksimale fradragsbeløp i de enkelte
år siden 1947 da disse beløp ble differensiert etter skatteklasse.

1) Inntil 1977 ble fradraget fastsatt slik: Folketrygdens grunnbeløp +
særttillegget for enslig pensjonist + kompensasjonstillegget for ektefeller -
kommunalt klassefradrag i skatteklasse 1. Var disse beløp endret i løpet
av inntektsåret, ble særfradraget fastsatt på grunnlag av det beløp som
gjaldt ved utgangen av året. (For inntektsåret 1977 skal størrelsen av
grunnbeløpet og særtillegget pr. 30. november legges til grunn ved bereg-
ning av særfradraget.) Fra og med 1973 ble særfradraget avrundet oppover
til nærmeste kr 100. For inntektsåret 1978 er særfradraget fastsatt sær-
skilt. Særfradraget er det samme for enslige og ektepar. 2) Skattelovens
§ 44, 11. ledd. 3) Innskott i bank m.v. er fradragsberettiget bare under
visse betingelser. Se nærmere om dette i Samfunnsøkonomiske studier nr. 24
fra Statistisk Sentralbyrå, s. 89 f.f.

Frdrag i inntekten:

	<u>Skatteklass 1</u>	<u>Skatteklass 2¹⁾</u>	<u>Skatteklass 3 og høyere</u>
1947-1954:	kr 300	kr 400	kr 500
1955 :	" 500	" 600	" 700
1956-1957:	" 500	" 800	" 900
1958-1965:	" 500	" 1 000	
1966 :	" 750	" 1 500	
1967-1972:	" 1 250	" 2 500	
1973-1974:	" 1 400	" 2 800	

Frdrag i skatten:

	<u>Skatteklass 1</u>	<u>Skatteklass 2²⁾</u>
1975-1976:		
35 prosent av premien/innskottet, men maksimalt av	kr 1 400	kr 2 800
1977- :		
40 prosent av premien/innskottet, men maksimalt av	" 2 000	" 4 000

1.2.6. Hustrufradrag og enslig forsørgerfradrag³⁾

Disse frdragene gjelder for hustruer og enslige forsørgere med inntekt av arbeid. Frdraget beregnes som en andel av arbeidsinntekten, begrenset oppad til et bestemt beløp. Andelen og maksimumsbeløpet varierer med antall barn og med barnas alder og har etter at ordningen ble innført i 1948 vært:

		1948- 1956	1957- 1973	1974-
Barn over 14 år ⁴⁾	25 pst. av innt., høyst	kr 500	kr 600	kr 600
Ett barn under 14 år ...	40 " " "	" 1 200	" 1 500	" 3 000
To eller flere barn under 14 år	50 " " "	" 1 500	" 2 000	" 4 000

1) For årene 1958-1969: Skatteklass 2 og høyere. Fra og med 1970: Beløpet i klasse 2 gjelder også for ektefeller som liknes særskilt og for skattytere i klasse 1 som får særfradrag i inntekten p.g.a. forsørgelse, alder, uførhet m.v. 2) Beløpet i klasse 2 gjelder også for ektefeller som liknes særskilt og for skattytere i klasse 1 som får særfradrag i inntekten p.g.a. forsørgelse, alder, uførhet m.v. 3) Skattelovens § 44, 6. og 7. ledd. 4) Inntil 1960 ble det laveste frdraget gitt hustru med inntekt av arbeid selv om ektefellene ikke forsørget barn (fra dette året ble det innført adgang til særskilt likning). Fra 1972 er frdraget begrenset til barn mellom 14 og 20 år.

Fradraget for barn over 14 år er betinget av at barnet faktisk forsørges av ektefellene (den enslige), mens det for barn under 14 år som hovedregel bare kreves at barnet er hjemmeværende. Det kan ikke samtidig gis fradrag både for barn under 14 år og over 14 år.

For hustrufradraget var det opprinnelig knyttet visse betingelser som seinere (fra 1967) er opphevet, nemlig at ektefellene måtte være fellesliknet og at inntekten ikke måtte være opptjent ved arbeid i hjemmet eller i mannens eller ektefellenes felles bedrift.

Fradrag etter de satser som framgår av oppstillingen på foregående side, gis uavhengig av om det faktisk påløper ekstra utgifter som følge av at hustruen eller den enslige forsørgeren har inntektsgivende arbeid. Fra 1970 ble det innført adgang til fradrag for faktiske utgifter til stell og pass av barn dersom slike utgifter overstiger de maksimumsbeløp som gjelder for de standardiserte fradragene. Fradrag for faktiske utgifter er imidlertid begrenset til det dobbelte av standardbeløpene, og de må kunne legitimeres. For barn over 14 år er slike fradrag betinget av at barnet har særlig behov for omsorg og pleie.

1.2.7. Særfradrag p.g.a. forsørgelse, forsørgerstønad og forsørgerfradrag

Inntil 1970 ble det gitt ekstra klassefradrag for forsørgede barn (og for andre forsørgede personer) ved beregning av inntektsskattene. For barn under 16 år ble det i tillegg gitt barnetrygd (fra og med annet barn). Fra 1970 ble denne ordningen avløst dels av særfradrag i inntekten p.g.a. forsørgelse, dels av forsørgerstønad - fra 1977 forsørgerfradrag i skatt - og økt barnetrygd.

(i) Særfradrag p.g.a. forsørgelse¹⁾

Dette fradraget, som er et inntektsfradrag gis skattyter som forsørger andre enn barn som han får barnetrygd eller forsørgerstønad (fra 1977 forsørgerfradrag) for. Det gis heller ikke særfradrag for forsørgelse av barn som har rett til grunnstipend for en større del av inntektsåret.²⁾

Siden innføringen i 1970 har satsene for særfradraget vært:

1970-1976:	kr 2 500	pr. forsørget person
1977-	: " 3 000	" " "

Særfradrag etter satsene ovenfor gis bare hvis det virkelig foreligger forsørgelse. Hvis dette ikke er tilfelle, skal særfradraget reduseres til det halve eller falle helt bort. Når det skal avgjøres om det

1) Skattelovens § 76. 2) Angående forsørgerstønad og forsørgerfradrag, se punktene (ii) og (iii) på neste side. Angående barnetrygd og grunnstipend, se avsnittet om direkte stønader.

foreligger forsørgelse, følges i alminnelighet de bestemmelser som er gitt for forsørgerstønad/forsørgerfradrag for barn over 17 år, se punkt (ii) nedenfor.

(ii) Forsørgerstønad¹⁾

Forsørgerstønaden ble, som nevnt på foregående side, innført i 1970 og er et fradrag i skatt for skattytere som forsørger barn over barnetrygdalder, dvs. barn som har fylt 17 år innen utgangen av inntektsåret. I årene 1970 og 1971 var den øvre aldersgrensen 25 år, men ble i 1972 senket til 20 år (til og med det året barnet fyller 19 år) samtidig med at det ble innført grunnstipend for ungdom over 20 år med fulltids undervisning. Hvis forsørgerens skatt er lavere enn forsørgerstønaden, blir differansen utbetalt etter at skattelikningen for det aktuelle inntektsår er foretatt.

De ordinære satsene for forsørgerstønaden framgår av den følgende oppstilling.

	1970-1975	1976
For første barn	kr 700	kr 800
" annet "	" 800	" 900
" tredje og hvert av de følgende barn	" 1 200	" 1 300

Ved fastsetting av stønadssatsen for det enkelte barn skal barn under 17 år også telle med.

Hvis forsørgeren er enslig og ikke har barn som det ytes barne-trygd for, gis det forsørgerstønad for ett barn mer enn det faktiske barnetall. (Har forsørgeren også rett til barnetrygd, gis det barnetrygd for ett barn mer enn det faktiske antall.) Samme regel gjelder for barn uten forsørger.

Forsørgerstønaden for et barn skal reduseres til det halve eller falle helt bort når skattyteren ikke forsørger barnet fullt ut. Kriteriet for forsørgelse er knyttet til barnets egeninntekt, og det fastsettes derfor grenser for denne som etter hovedregelen ikke må overskrides for at forsørgeren skal få henholdsvis hel eller halv forsørgerstønad for barnet. Disse grensebeløpene er 50 prosent høyere for enslige forsørgeres barn og for foreldreløse barn, mens de er 100 prosent høyere for foreldreløse barn uten forsørger.

(iii) Forsørgerfradrag²⁾

Loven om forsørgerfradrag i skatt for barn og ungdom trådte i kraft fra og med inntektsåret 1977. Fra samme tid ble forsørgerstønadsordningen opphevet. For ungdom over 17 år innebærer forsørgerfradragsordningen reelt

1) Lov om forsørgerstønad av 19. des. 1969 nr. 97. 2) Lov om forsørgerfradrag i skatt for barn og ungdom av 10. des. 1976 nr. 90.

sett ikke noe vesentlig nytt sett i forhold til ordningen med forsørgerstønad og krever derfor ingen kommentarer utover det som er gitt på foregående side under punkt (ii), bortsett fra de satser som gjelder under ordningen for ungdom i denne aldersgruppen og som er gitt i oppstillingen nedenfor.

Det vesentlig nye med forsørgerfradragordningen er innføring av skattefradrag også for barn i barnetrygdalderen (barn som ikke har fylt 17 år før utgangen av inntektsåret). Ellers er bestemmelsene om forsørgerfradrag for barn i den yngste aldersgruppen på en del punkter forskjellige fra de som gjelder for barn i den eldste gruppen. Satsene for fradragene fastsettes således særskilt for de to aldersgruppene og har siden ordningen ble innført vært vesentlig lavere for barn under 17 år enn for de som er 17 år og eldre. Videre er fradragene for barn i barnetrygdalder uavhengig av barnets egeninntekt, og enslige forsørgere og barn uten forsørger får ikke ekstra forsørgerfradrag for barn i den yngste aldersgruppen (disse får barnetrygd for ett barn mer enn det faktiske antall). Forøvrig er forsørgerfradragordningens bestemmelser i hovedsak felles for begge aldersgrupper.

Oppstillingen nedenfor viser satsene for forsørgerfradragene etter at ordningen ble innført i 1977.

Barn under 17 år.¹⁾

1977: kr 200 pr. barn
1978: " 700 " " 2)

(For disse barn ytes også barnetrygd, jfr. avsnitt III.2.2.1.)

Barn 17 - 20 år.¹⁾

	1977 ³⁾	1978
For første barn	kr 900	kr 1 200 pr. barn
" annet "	" 1 000	
" tredje og hvert av de følgende barn	" 1 400	

Er forsørgeren enslig og ikke har barn som det ytes barnetrygd for, gis det forsørgerfradrag for ett barn mer enn det faktiske barnetall. Samme regel gjelder for barn uten forsørger.

1) Er skatten lavere enn forsørgerfradraget, utbetales differansen.

2) Kr 300 av forsørgerfradraget for 1978 ble vedtatt først i juni dette året med sikte på å påvirke disponibel inntekt i 1978, men beløpet inngår i skatteklikningen og avregningen for inntektsåret 1977. 3) Ved fastsetting av stønadsatsen for det enkelte barn skal barn under 17 år også telle med.

2. Inntektsskatt til staten

Den ordinære inntektsskatten til staten blir - i likhet med stats-skatten på formue - fastsatt av Stortinget ved årlige vedtak og har helt siden slutten av 1800-tallet blitt utskrevet med satser som øker med inntekten.¹⁾ I hele perioden har skatten vært differensiert etter skatteklasse, enten (i) slik at skalaen for skattesatsene er anvendt på den delen av skattepliktig nettoinntekt som overstiger visse beløp som varierer med skatteklasse (dvs. en ordning med klassefradrag i inntekten), eller (ii) ved at skatten er beregnet direkte av skattepliktig nettoinntekt, hvorefter den skatten som da framkommer, er redusert med et visst beløp som er avhengig av skatteklasse (dvs. en ordning med klassefradrag i skatten). I enkelte år (1947-1950 og 1965-1969) har det vært operert med en kombinasjon av disse ordningene. Siden 1965 har dessuten inntektsintervallene i skalaen for skattesatsene til en viss grad vært differensiert etter skatteklasse.

Klassefradrag og skattesatser i de enkelte år til og med 1969 er gitt i Arbeidsnotater fra Statistisk Sentralbyrå, IO 75/5, mens de som har vært anvendt i 1970 og seinere år, framgår av de følgende oppstillinger:

Skattefrie fradrag i nettoinntekten

	Skatteklasse 1	Skatteklasse 2
1970 - 1974:	kr 18 000	kr 27 000
1975 :	" 20 000	" 30 000
1976 :	" 26 000	" 39 000
1977 :	" 30 000	" 45 000
1978 ²⁾ :	" 32 000	" 48 000

Skattesatser

		Skatteklasse 1	Skatteklasse 2
1970-1973:	10 pst. av de første	kr 12 000	kr 18 000
	15 " " " neste	" 15 000	" 15 000
	20 " " " "	" 15 000	" 15 000
	25 " " " "	" 15 000	" 15 000
	30 " " " "	" 25 000	" 30 000
	35 " " " "	" 25 000	" 30 000
	40 " " " "	" 50 000	" 50 000
	45 " " " "	" 100 000	" 100 000
	50 " av det overskytende beløp.		

1) I perioden 1912/13 til 1921/22 var riktignok den ordinære inntektsskatten til staten proporsjonal. Til gjengjeld ble det fra 1914/15 til 1921/22 utskrevet ekstraordinære inntektsskatter til staten med satser som økte sterkt med inntekten. 2) Iflg. Stortingets forskottsvedtak for inntektsåret 1978.

<u>Skattesatser</u>		<u>Skatteklasse 1</u>	<u>Skatteklasse 2</u>
1974:	5 pst. av de første	kr 12 000	kr 18 000
	15 " " " neste	" 15 000	" 12 000
	20 " " " "	" 12 000	" 12 000
	25 " " " "	" 12 000	" 12 000
	30 " " " "	" 25 000	" 25 000
	35 " " " "	" 25 000	" 25 000
	40 " " " "	" 50 000	" 50 000
	45 " " " "	" 100 000	" 100 000
	50 " av det overskytende beløp.		
1975:	6 pst. av de første	kr 10 000	kr 15 000
	11 " " " neste	" 15 000	" 15 000
	16 " " " "	" 10 000	" 10 000
	22 " " " "	" 10 000	" 10 000
	28 " " " "	" 10 000	" 10 000
	33 " " " "	" 20 000	" 20 000
	38 " " " "	" 30 000	" 30 000
	42 " " " "	" 50 000	" 50 000
	46 " " " "	" 100 000	" 100 000
	48 " av det overskytende beløp.		
1976:	6 pst. av de første	kr 9 000	kr 13 000
	11 " " " neste	" 16 000	" 16 000
	16 " " " "	" 10 000	" 10 000
	22 " " " "	" 10 000	" 10 000
	28 " " " "	" 10 000	" 10 000
	33 " " " "	" 17 000	" 16 000
	38 " " " "	" 30 000	" 30 000
	42 " " " "	" 50 000	" 50 000
	46 " " " "	" 100 000	" 100 000
	48 " av det overskytende beløp.		
1977 ¹⁾ :	6 pst. av de første	kr 9 000	kr 12 000
	11 " " " neste	" 16 000	" 16 000
	16 " " " "	" 10 000	" 10 000
	22 " " " "	" 10 000	" 10 000
	28 " " " "	" 10 000	" 10 000
	33 " " " "	" 17 000	" 17 000
	38 " " " "	" 30 000	" 30 000
	42 " " " "	" 50 000	" 50 000
	46 " " " "	" 100 000	" 100 000
	48 " av det overskytende beløp.		
1978 ²⁾ :	6 pst. av de første	kr 9 000	kr 12 000
	11 " " " neste	" 17 000	" 17 000
	16 " " " "	" 11 000	" 11 000
	22 " " " "	" 10 000	" 10 000
	28 " " " "	" 10 000	" 10 000
	33 " " " "	" 17 000	" 17 000
	38 " " " "	" 30 000	" 30 000
	42 " " " "	" 50 000	" 50 000
	46 " " " "	" 100 000	" 100 000
	48 pst. av det overskytende beløp.		

1) Se punkt 6 angående særskilt skattefradrag for inntektsåret 1977. 2) Iflg. Stortingets forskottsvedtak for inntektsåret 1978.

3. Inntektsskatt til kommunene¹⁾

Den kommunale inntektsskatten utgjør en fast prosent av skattepliktig nettoinntekt etter at denne er redusert med et skattefritt beløp som er avhengig av skattekasse. Klassefradragene fastsettes av Stortinget i lovs form og er tatt inn i skattelovens § 75. I årene til og med 1969 kunne kommunestyret velge mellom flere klassefradragstabeller (reduksjonstabeller) som var spesifisert i loven. Fra 1970 er klassefradragene de samme i alle kommuner. Når det gjelder skattesatsene, har kommunene alltid hatt en viss valgmulighet. Til og med 1976 var de satsene som kunne nyttes, spesielt nevnt i skatteloven. Etter innføring av direkte beskatningsrett for fylkene fra 1977, skal satsene for utskrivning av inntektsskatt til kommunene og fylkeskommunene fastsettes ved årlige stortingsvedtak. Fra samme tid ble det bestemt at summen av de høyeste satsene for disse skattene og satsen for fellesskatt til Skattefordelingsfondet ikke må overstige 23 prosent (skattelovens § 73). I de seinere årene har nesten alle landets kommuner (og fylker) brukt høyeste tillatte skatteprosent.

Klassefradrag og skattesatser ved utskrivning av kommunal inntektsskatt for årene fram til 1970 er gitt i Arbeidsnotater fra Statistisk Sentralbyrå, IO 75/5. Fradrag og satser for årene fra og med 1970 har vært:

Skattefrie fradrag i nettoinntekten

	<u>Skattekasse 1</u>	<u>Skattekasse 2</u>
1970-1972:	kr 3 400	kr 6 800
1973-1974:	" 4 000	" 8 000
1975-1976:	" 5 000	" 10 000
1977 :	" 6 000	" 12 000
1978- :	" 6 500	" 13 000

Skattesatser

	<u>Minimumssats</u>	<u>Maksimumssats</u>
1970-1972:	17,0 pst.	20,0 pst.
1973-1975:	18,5 "	21,3 "
1976 :	18,5 "	22,0 "
1977- :		
I Oslo:	18,0 "	22,0 "
Utenom Oslo:	12,0 "	14,0 "
Fylkeskommunene:	6,0 "	8,0 "

1) Aksjeutbytte fra skattepliktige norske aksjeselskaper inngår ikke i skattepliktig nettoinntekt ved kommuneskattelikningen.

4. Fellesskatt til Skattefordelingsfondet¹⁾

Opprinnelsen til denne skatten var en progressiv tilleggsskatt til kommunene på høyere inntekter som den enkelte kommune hadde adgang til å utskrive. Fra 1948 ble tilleggsskatten gjort obligatorisk, og det ble bestemt at en del av midlene skulle overføres til Skattefordelingsfondet som er blitt brukt til kommunal skatteutjæmning. Fra og med 1963 gikk hele tilleggsskatten - som da ble kalt inntektsavgift - til Skattefordelingsfondet.

Fra 1970 falt denne progressive inntektsskatten bort og ble erstattet av en fellesskatt til Skattefordelingsfondet som skal utlignes på samme grunnlag som inntektsskatten til kommunene, dvs. av nettoinntekten ved kommuneskattelikningen fratrukket kommunale klassefradrag. Satsen for fellesskatten fastsettes i årlige stortingsvedtak.

Satsene for tilleggsskatten og den seinere inntektsavgiften for årene til og med 1969 er gitt i Arbeidsnotater fra Statistisk Sentralbyrå, IO 75/5. Klassefradrag og satser for fellesskatten fra og med innføringen i 1970 har vært:

Skattefrie fradrag i nettoinntekten

Som for inntektsskatten til kommunene, se punkt 3 foran.

Skattesatser

1970-1972: 3,0 pst.

1973-1975: 1,7 "

1976- : 1,0 "

5. Særskatt til utviklingshjelp

Fra begynnelsen av 1960-årene og fram til og med 1974 ble det utskrevet en inntektsskatt hvis midler var øremerket til hjelp i utviklingsland. I alle årene ble skatten utskrevet på grunnlag av nettoinntekten ved kommuneskattelikningen. Til og med 1968 ble det ikke innrømmet noe klassefradrag, men nettoinntekt som lå under minstegrensen for skattlegging etter beste kommunale reduksjonstabell, var fritatt for skatt. I de etterfølgende årene ble skatten beregnet av nettoinntekten ved kommuneskattelikningen fratrukket kommunale klassefradrag. Satsene ble fastsatt årlig av Stortinget.

Satser, minstegrenser og klassefradrag for særskatten i årene til og med 1969 er gitt i Arbeidsnotater fra Statistisk Sentralbyrå, IO 75/5.

1) Lov om Skattefordelingsfondet av 24. april 1964 nr. 2.

Satser og klassefradrag for årene fra og med 1970 til og med 1974 var:

Skattefrie fradrag i nettoinntekten

Som for inntektsskatten til kommunene, se punkt 3 foran.

Skattesatser

- 1970: 0,5 pst.
- 1971: 0,5 pst. dersom nettoinntekten er kr 15 000 eller lavere i klasse 1 og kr 20 000 eller lavere i klasse 2. 1,0 pst. dersom nettoinntekten er høyere.
- 1972: 0,6 pst. dersom nettoinntekten er kr 15 000 eller lavere i klasse 1 og kr 20 000 eller lavere i klasse 2. 1,1 pst. dersom nettoinntekten er høyere.
- 1973: 0,7 pst. dersom nettoinntekten er kr 15 000 eller lavere i klasse 1 og kr 20 000 eller lavere i klasse 2. 1,3 pst. dersom nettoinntekten er høyere.
- 1974: 0,5 pst. dersom nettoinntekten er kr 23 000 eller lavere i klasse 1 og kr 30 000 eller lavere i klasse 2. 1,3 pst. dersom nettoinntekten er høyere.

6. Særskilt skattefradrag for inntektsåret 1977¹⁾

Som ledd i det kombinerte inntektsoppgjøret våren 1977 ble det gjennomført en reduksjon av inntektsskatten for personer i form av et særskilt fradrag i utliknet inntektsskatt og medlemsavgifter til folketrygden for inntektsåret 1977.

Frdraget ble beregnet av inntekt som etter sin art er pensjonsgivende, dvs. av ervervsinntekt, men ikke av ervervsinntekt til forsørgede barn som ikke får fastsatt pensjonsgivende inntekt, og det utgjorde:

1,0 prosent av den delen av inntekten som ikke oversteg kr 100 000 og 0,5 prosent av den delen av inntekten som var mellom kr 100 000 og kr 160 500²⁾.

7. Begrensning av de samlede skatter

I Stortingets årlige skattevedtak har det tradisjonelt vært tatt inn regler om nedsettelse av skatt til staten for den enkelte skattyter når skattyterens samlede skatter overstiger visse grenser. Den første regel av denne art var tatt inn i vedtaket om ekstraordinær formuesskatt til staten for budsjett-terminen 1933/34, og bestemmelsen gikk ut på at denne skatten skulle nedsettes, eventuelt falle bort, i den utstrekning

1) Lov av 27. mai 1977. 2) Kr 160 500 er lik 12 ganger gjennomsnittet av folketrygdens grunnbeløp for 1977.

de samlede utliknede skatter på formue og inntekt til stat og kommune oversteg 75 prosent av nettoinntekten ved statsskattelikningen. Under annen verdenskrig fikk man dessuten en særskilt regel om nedsettelse av inntektskatten til staten.

Ellers har bestemmelsene om begrensning av de samlede skatter hatt forskjellig utforming i de enkelte år m.h.t. hvordan maksimumsgrensen skal fastsettes, størrelsen av denne grensen og hvilke skatter som inngår ved beregningen samt hvilke skatter som skal nedsettes dersom grensen overskrides.

Oppstillingen nedenfor gir en summarisk oversikt over hovedbestemmelsene i begrensningsregelen i de enkelte år. En har funnet det hensiktsmessig å begrense oversikten til årene fra og med 1965. Fordi eventuell begrensning av skattene fastsettes av Stortinget ved utgangen av inntektsåret, foreligger det ennå ikke noe vedtak for 1978.

Begrensning av de samlede skatter

	Grense for å oppnå skattnedsettelse ¹⁾	Skatter som inngår ved beregningen	Skatter som reduseres dersom grensen overskrides
1965-1967:	80 pst. av nettoinntekten ved statsskatte-likningen	Inntekts- og formuesskatter til stat og kommune, herunder inntektsavgift til Skattefordelingsfondet og særskatt til utviklingshjelp	Den ordinære inntektskatt til staten. Dessuten: om nødvendig også formuesskatten til staten, men denne kan ikke settes ned med mer enn 50 pst. av det utliknede beløp
1968-1969:	"	Som i 1965-1967 pluss folketrygdavgiftens pensjonsdel regnet etter "lønnsmottakersatsen"	Den ordinære inntektskatt til staten. Dessuten: om nødvendig også hele formuesskatten til staten
1970-1971:	"	Inntekts- og formuesskatter til stat og kommune, herunder fellesskatt til Skattefordelingsfondet og særskatt til utviklingshjelp samt folketrygdavgiftens pensjonsdel regnet etter "lønnsmottakersatsen"	Den ordinære inntektskatt til staten ²⁾

1) I årene til og med 1971 refererte grensen seg til samlede skatter - eksklusive ordinær inntektsskatt til staten - i prosent av inntekten tillagt marginalsatsen for den ordinære inntektsskatt til staten. I årene fra og med 1972 refererer grensen seg til samlede skatter i prosent av inntekten. 2) I 1970 og 1971 ble det ikke utskrevet formuesskatt til staten.

Begrensning av de samlede skatter (forts.)

	Grense for å oppnå skatteinndsettelse ¹⁾	Skatter som inngår ved beregningen	Skatter som reduseres dersom grensen overskrides
1972:	80 pst. av nettoinntekten ved stats-skattelikningen	Inntekts- og formuesskatter til stat og kommune, herunder fellesskatt til Skattefordelingsfondet og særskatt til utviklingshjelp samt folketrygdavgiftens pensjonsdel regnet etter "lønsmottakersatsen"	Som foregående år. Dessuten: om nødvendig også formuesskatten til staten, men denne kan ikke settes ned til et lavere beløp enn skatten av halve formuen
1973:	Ingen	-	-
1974:	90 pst. av nettoinntekten ved stats-skattelikningen	Som i 1970-1972 pluss folketrygdavgiftens sykedel	Som i 1972
1975-1977:	80 pst. av nettoinntekt inntil kr 150 000 ved statskatte-likningen og 90 pst. av overskytende beløp	Som i 1974 (men ikke særskatt til utviklingshjelp, idet denne skatten falt bort fra og med 1975). I 1977 inngår også skatt til fylkeskommunen	"

1) Se note 1, side 24.

III. TRYGDER OG STØNADER

1. Trygdepremier og -avgifter

1.1. Generelt om finansiering av offentlige stønader til private konsumenter

Stønader til private konsumenter fra offentlige forvaltningssektorer kan enten dekkes ved vanlige skatter gjennom bevilgninger over de ordinære budsjetter eller ved særskilte avgifter som er øremerket til finansiering av stønadene. Begge disse finansieringsformer - eller en kombinasjon av dem - har vært brukt og brukes fremdeles her i landet. Den vesentligste delen av ytelsene under de offentlige trygdeordningene finansieres således ved særskilte premier og avgifter som utliknes på de trygdede og arbeidsgiverne, mens den resterende del av disse ordningenes

finansiering skjer ved tilskott fra staten og kommunene, enten etter bestemte satser eller ved at de dekker eventuelle underskott eller spesielle utgiftsposter. Enkelte trygdeytelser og en rekke andre stønader til private konsumenter finansieres i sin helhet over de ordinære offentlige budsjetter.

Av de totale premier og avgifter som er øremerket til finansiering av stønader fra offentlige trygdeordninger, dominerer de som går til folketrygden med en andel på over 92 prosent. De øvrige øremerkede innbetalningene gjelder medlemspremier og arbeidsgivertilskott til pensjonstrygdene for sjøfolk, fiskere og skogsarbeidere og til statens pensjonskasser. I de følgende avsnitt behandles bare avgifter og tilskott til folketrygden, som med få unntak omfatter alle som er bosatt i Norge og dessuten enkelte norske statsborgere og utlendinger som ikke regnes som bosatt her i landet.

1.2. Avgifter og tilskott til folketrygden

Da folketrygden ble innført i 1967, avløste den flere av de tidligere generelle trygdeordningene, nemlig alderstrygden, uføretrygden, forsørgertrygden og enke- og morstrygden. I 1971 ble også syketrygden, arbeidsløsetrygden og yrkesskadetrygden innlemmet i folketrygden. Før inkorporeringen ble de tidligere trygdeordningene finansiert ved premier og tilskott til hver enkelt ordning. Satsene for disse er gitt i Arbeidsnotater fra Statistisk Sentralbyrå, IO 75/5.

Ifølge lov om folketrygd av 17. juni 1966, nr. 12 skal folketrygdens utgifter dekkes ved:

- medlemsavgift beregnet på grunnlag av pensjonsgivende inntekt (den såkalte pensjonsdelen av medlemsavgiften),
- medlemsavgift beregnet på grunnlag av nettoinntekten ved statskattelikningen (den såkalte sykedelen av medlemsavgiften),
- arbeidsgiveravgift,
- tilskott fra staten og inntil 1977 også fra kommunene,
- premie for frivillig trygd (selvstendig næringsdrivende for yrkesskade og fra 1. juli 1978 for sykepenger utover det de har krav på som pliktig trygdet).

Samtidig med folketrygdens innføring ble avgiftssatsene og de offentlige tilskott fastsatt fram til og med 1970, mens de etter den tid er blitt fastsatt ved årlige stortingsvedtak.

1.2.1. Medlemsavgiftene

Det framgår av avsnittet ovenfor at folketrygdens medlemsavgift består av to komponenter, nemlig en pensjonsdel og en sykedel. Både inntektsgrunnlaget og satsen for de to delene av medlemsavgiften er forskjellige.

Pensjonsdelen av medlemsavgiften beregnes av pensjongivende inntekt. Bare inntekt opptjent av personer som er fylt 17 år men ikke 70 år, regnes som pensjongivende. Denne delen av medlemsavgiften skal derfor bare betales av personer mellom 17 og 70 år. Pensjongivende inntekt omfatter i prinsippet bare inntekt av arbeid og ikke ren kapitalinntekt og skal etter hovedregelen regnes brutto. Det opereres med to grupper av pensjongivende inntekt, som i alle år har hatt forskjellig avgiftssats, nemlig lønnsinntekt og annen ervervsinntekt. Disse inntektene er nærmere definert i folketrygdloven (§6-4 og §16-2). Satser m.v. for denne del av medlemsavgiften siden folketrygdens innføring i 1967 framgår av oppstillingen nedenfor.

Pensjonsdelen av medlemsavgiften til folketrygden

	Avgiftssats		Minstegrense, årsinntekt ²⁾	Maksimumsgrense, årsinntekt
	Lønns- inntekt m.v.	Annen er- vervsinntekt ¹⁾		
	Pst.	Pst.		
1967:	4,0	5,4	4 000	43 200
1968:	4,0	5,8	4 000	47 200
1969:	4,0	7,2	4 000	51 200
1970:	4,0	7,8	4 000	54 400
1971:	4,7	9,75	4 000	88 800
1972:	4,9	11,5	4 000	94 800
1973:	5,4	13,9	4 000	102 000
1974:	4,5	13,0	4 000	114 300
1975:	4,3	12,8	6 500	129 600
1976:	3,8	8,7	6 500	144 000
1977:	3,8	8,7	8 000	160 500
1978:	4,2	9,1	9 000	174 600

I enkelte næringer er avgiftssatsen for annen ervervsinntekt den samme som for lønnsinntekt. Siden 1968 har dette vært gjeldende for inntekt av fiske, fra og med 1973 også for inntekt av selfangst og fra og med 1975 dessuten for inntekt av småhvalfangst. Til gjengjeld er det lagt avgift på omsetningen av råfisk, råfiskprodukter, småhval, sel og på produkter av småhval og sel. Fra og med 1976 skal avgiftssatsen for annen ervervsinntekt også innen jord- og skogbruk tilsvare den som gjelder for

1) I årene 1969 til og med 1975 var det fradrag ved inntektsskattelikningen for avgift utover avgiftssatsen for lønnsinntekt. Fradraget i det enkelte år gjaldt den meravgiften som ble fastsatt ved likningen i det foregående inntektsåret. 2) Avgiften må ikke utgjøre mer enn 25 prosent av den del av inntekten som overstiger minstegrensen.

pensjonsgivende lønnsinntekt, og differansen mellom medlemsavgiften for selvstendige og for lønnstakere skal dekkes med tilskott knyttet til jordbruksoppgjøret.

Sykedelen av folketrygdens medlemsavgift, som ble innført da syke-, arbeidsløse- og yrkes-skadetrygden ble inkorporert i folketrygden i 1971, beregnes av antatt inntekt ved statsskattelikningen. I motsetning til hva som gjelder for medlemsavgiftens pensjonsdel, er det derfor ingen begrensning i avgiftsplikten i forhold til inntektstakernes alder eller inntektens art. På den annen side innebærer bestemmelsen at alle personlige inntektsfradrag som innrømmes ved beregning av de ordinære inntektsskatter, også blir tatt hensyn til ved beregning av denne avgiften, dvs. at inntekten skal regnes netto. I og med at avgiften skal beregnes av nettoinntekt ved statsskattelikningen, inngår også aksjeutbytte fra skattepliktige norske aksjeselskaper i inntektsgrunlaget.

Satser m.v. for medlemsavgiftens sykedel har siden innføringen i 1971 vært:

Sykedelen av medlemsavgiften til folketrygden

	Avgifts- sats	Minstegrense, årsinntekt ¹⁾ .		Klassefradrag ²⁾ .		Maksimumsgrense, årsinntekt
		Skatteklasser		Skatteklasser		
		1	2	1	2	
Pst.	Kr	Kr	Kr	Kr	Kr	
1971:	3,2	4 000	8 000	-	-	88 800
1972:	3,5	4 000	8 000	-	-	94 800
1973:	3,8	4 000	8 000	-	-	102 100
1974:	4,4	-	-	4 000	8 000	114 300
1975-1976:	4,4	-	-	5 000	10 000	Ingen
1977:	4,4	-	-	6 000	12 000	"
1978:	4,4	-	-	6 500	13 000	"

1.2.2. Arbeidsgiveravgiften

Grunnlaget for beregning av arbeidsgiveravgiften er det beløp som arbeidsgiveren plikter å innberette til likningsmyndighetene som lønn og annen godtgjøresle for arbeid i og utenfor tjenesteforhold når arbeidet ikke er utført som ledd i selvstendig næringsvirksomhet. Dette innebærer at inntektsgrunlaget for arbeidsgiveravgiften faller sammen med pensjonsgivende lønnsinntekt m.v. som utgjør en hoveddel av grunnlaget folketrygdens medlemsavgift (pensjonsdelen), bortsett fra at:

1) Avgiften måtte ikke utgjøre mer enn 25 prosent av den del av inntekten som oversteg minstegrensen. 2) Tilsvarende gjelder for inntektsskatt til kommunene.

- lønn og annen godtgjørelse for arbeid til personer under 17 år og over 70 år også skal innberettes til likningsmyndighetene og derfor inngår i beregningsgrunnlaget for arbeidsgiveravgiften, men ikke i beregningsgrunnlaget for medlemsavgiftens pensjonsdel,

- for arbeidsgiveravgiften er det, i motsetning til hva som gjelder for medlemsavgiften, ingen minstegrense eller (fra 1972) noen øvre grense for lønn og godtgjørelse til den enkelte arbeidstaker.

Satser m.v. for arbeidsgiveravgiften siden 1967 framgår av den følgende oppstilling.

Arbeidsgiveravgiften til folketrygden

	Avgiftssats	Maksimumsgrense, årsinntekt pr. arbeidstaker
	Pst.	Kr
1967:	7,0	43 200
1968:	7,6	47 200
1969:	8,2	51 200
1970:	8,8	54 400
1971:	13,8	88 800
1972:	14,8	Ingen
1973-1974:	16,7	"
1975 ¹⁾ :	17,0-16,0-14,0	"
1976 ¹⁾ 1. januar-30. april: .	17,0-16,0-14,0	"
1. mai-31. desember: .	15,8-14,8-12,8	"
1977 ¹⁾ 1. januar-30. april: .	15,8-14,8-12,8	"
1. mai-31. desember: .	16,5-14,3-12,3	"
1978 ¹⁾ :	16,5-14,3-12,3	"

I fiske-, selfangst- og småhvalfangstnæringene er arbeidsgiveravgiften erstattet av særskilte avgifter på omsetningen av disse næringers produkter, se også punkt 1.2.1 foran om medlemsavgiftens pensjonsdel.

Fra 1. juli 1978 er arbeidsgiverne dessuten forpliktet til å betale sykepenger til den enkelte arbeidstaker fra første fraværsdag og i et tidsrom av inntil 14 dager (folketrygdlovens § 3-5). Som en overgangsordning er det bestemt at utbetalinger fra og med 11. til og med 14. sykedag skal refunderes av folketrygden. (Sykepengene skal etter hovedregelen tilsvare arbeidsinntekten.)

1) Differensiert etter arbeidstakerens bosted (skattekommune).

1.2.3. Avgifter for visse grupper trygdede

Etter folketrygdloven kan det gis særregler om avgiftsgrunnlag og avgiftssatser for visse grupper trygdede. Slike særregler, som ikke behandles nærmere i denne publikasjonen, gis for pliktig trygdede som går inn under lov om skattlegging av sjøfolk, arbeidstakere på Svalbard og Jan Mayen samt for visse andre grupper trygdede.

1.2.4. Offentlige tilskott

Inntil 1977 var det bestemt i folketrygdloven at tilskott skulle ytes både fra staten og kommunene. Fra 1977 er bestemmelsen om kommunetilskott tatt ut av loven. Stortinget har imidlertid vedtatt at kommunene skal betale et ekstraordinært bidrag for 1978.

Grunnlaget for beregning av offentlige tilskott er identisk med det som gjelder for medlemsavgiftens pensjonsdel, jfr. avsnitt 1.2.1 foran. Satsene for tilskottene har siden folketrygdens innføring vært:

Offentlige tilskott til folketrygden

	Avgiftssats	
	Staten	Kommunene
	Pst.	Pst.
1967:	0,80	0,80
1968:	0,82	0,82
1969-1970:	0,75	0,75
1971-1975:	2,25	2,25
1976:	1,90	2,25
1977:	2,60	-
1978:	3,75	0,40 ¹⁾

MERK: Ved beregning av disse tilskott gjelder de samme minste- og maksimumsgrenser pr. inntektstaker som for medlemsavgiftens pensjonsdel.

1) Ekstraordinært bidrag for 1978.

2. Stønader

Stønader til private konsumenter fra offentlige forvaltningssektorer omfatter trygde- og pensjonsstønader fra offentlige trygdeordninger og stønader fra staten og kommunene. Hoveddelen av de totale stønadene, nemlig om lag 75 prosent, er stønader fra folketrygden. Av de øvrige stønadene representerer barnetrygden og pensjoner fra statens pensjonskasser de største enkeltposter, begge med mellom 5 og 6 prosent av de totale stønadene.

I det følgende behandles bare noen av stønadene fra folketrygden samt barnetrygdtytelsene og stønad til utdanning.

2.1. Folketrygdtytelser

Henimot halvparten av folketrygdens samlede stønader er pensjoner til alders- og uførepensjonister. Ellers dominerer sykestønadene som utgjør nesten 40 prosent av stønadsutgiftene.

2.1.1. Alders- og uførepensjoner

Alderstrygden som ble innført i 1936, ytte opprinnelig bare grunnpensjon som var behovsprøvet, dvs. at andre inntekter som den trygdede hadde, innvirket på trygdens størrelse. I 1959 ble behovsprøvingen opphevet. Fra 1961 ble det etablert en alminnelig uføretrygd.

Ved innføringen av folketrygden i 1967 ble en ordning med tilleggs-pensjon som er avhengig av tidligere erversinntekt, innarbeidd i systemet. Dessuten ble det opprettholdt bestemmelser om grunnpensjon for å sikre alle en viss minstestandard. Fra 1969 ytes særtillegg til pensjonister uten tilleggs-pensjon eller bare en liten tilleggs-pensjon. Størrelsen av grunnpensjonen, tilleggs-pensjonen og særtillegget beregnes ut fra folketrygdens såkalte grunnbeløp som fastsettes av Stortinget minst en gang i året.

Folketrygdpensjonene er ikke påvirket av andre inntekter som den trygdede måtte ha, men tilsvarende pensjoner fra andre offentlige trygdeordninger (f.eks. Statens Pensjonskasse) skal etter bestemte regler reduseres med folketrygdpensjonen.

Folketrygdpensjonene inngår i skattepliktig inntekt og skal derfor tas med ved beregning av inntektsskatter og sykedelen av folketrygdens medlemsavgift. Som følge av ordningen med særfradrag på grunn av alder m.v., jfr. avsnitt II. 1.2.4, vil imidlertid folketrygdens grunnpensjon (med særtillegg og kompensasjonstillegg) være fritatt for disse skatter.

Alders- og uføretrygdens grunnpensjoner i de enkelte år fram til folketrygdens innføring er gitt i Arbeidsnotater fra Statistisk Sentralbyrå, IO 75/5. Årlige minsteytelselser til alders- og uførepensjonister siden 1967 framgår av den følgende oversikten.

Folketrygdens alders- og uførepensjon

Minsteytelser pr. år (for alderspensjonister med full trygdetid og uførepensjonister med full uførepensjon)

	Grunnpensjon ¹⁾		Sært tillegg ²⁾		Kompensasjons- tillegg ³⁾		Sum minsteytelser	
	Enslige	Ektepar	Enslige	Ektepar ⁴⁾	Enslige	Ektepar	Enslige	Ektepar ⁴⁾
K r o n e r								
1967:	5 400	8 100	-	-	-	-	5 400	8 100
1968:	5 900	8 850	-	-	-	-	5 900	8 850
1969:	6 400	9 600	240	480	-	-	6 640	10 080
1970:	6 800	10 200	510	1 020	500	750	7 810	11 970
1971:	7 400	11 100	1 000	2 000	"	"	8 900	13 850
1972:	7 900	11 850	1 264	2 423	"	"	9 664	15 023
1973:	8 500	12 750	1 445	2 720	"	"	10 445	16 220
1974:	9 533	14 300	1 620	3 050	"	"	11 653	18 100
1975:	10 800	16 200	2 008	3 746	"	"	13 308	20 696
1976:	12 000	18 000	2 862	5 465	"	"	15 362	24 215
1977:	13 383	20 075	3 886	7 506	"	"	17 769	28 331
1978 ⁵⁾ :	14 550	21 825	5 238	10 185	"	"	20 288	32 760

1) Full grunnpensjon for enslige er like folketrygdens grunnbeløp og for ektefeller 50 pst. høyere. Grunnbeløpet er blitt endret opp til tre ganger i løpet av et kalenderår. De oppgitte tall er gjennomsnitt (faktisk utbetaling) for året. 2) Innført ved lov av 19. juni 1969 med virkning fra 1. juli samme år. Tilleggspensjon fra folketrygden går til fullt fradrag i særtillegget. Sært tillegg er det samme for enslige og for ektepar hvorav bare den ene er pensjonist, mens det er høyere for ektepar som begge er pensjonister. Det beregnes slik i prosent av folketrygdens grunnbeløp:

	Enslige og ektepar hvorav en er pensjonist	Ektepar der begge er pensjonister
Fra 1. juli 1969:	7,5 pst.	7,5 pst. til hver
" 1. jan. 1971:	12,5 "	12,5 " " "
" 1. mai 1971:	14,0 "	14,0 " " "
" 1. mai 1972:	17,0 "	16,0 " " "
" 1. jan. 1975:	18,0 "	16,75 " " "
" 1. nov. 1975:	21,5 "	20,25 " " "
" 1. mai 1976:	25,0 "	24,0 " " "
" 1. mai 1977:	31,0 "	30,0 " " "
" 1. jan. 1978:	36,0 "	35,0 " " "

3) Fra 1. januar 1970. Kompensasjon for prisstigningen som følge av overgang til sterkere indirekte skattlegging. 4) Ektepar som begge er pensjonister. 5) Forutsatt at det ikke blir foretatt endringer etter 1. juli 1978.

2.1.2. Sykestønad

Første lov om sykestrygd som trådte i kraft i 1911, innførte obligatorisk sykestrygd for arbeidstakere i lavere lønnsgrupper. Etter hvert ble ordningen utbygd, inntil man i 1957 fikk en obligatorisk sykestrygd som omfattet alle som var bosatt i Norge. Fra 1971 ble sykestrygden inkorporert i folketrygden.

Trygdens ytelser omfatter medisinsk stønad av forskjellig art og sykepenger ved sykdom, svangerskap og fødsel. Ved sykdom ytes sykepenger bare hvis sykdommen medfører arbeidsuførhet.

Sykepengene fastsettes i forhold til arbeidsinntekten. Det gis bare sykepenger (eller betales medlemspremie) når årlig arbeidsinntekt overstiger bestemte beløp, og ved fastsetting av sykepengene blir den del av årsinntekten som ligger over visse grenser, ikke regnet med. Inntil 1971 var bare arbeidstakere obligatorisk trygdet for sykepenger, men ikke arbeidstakere med inntekt over bestemte grenser kunne tegne frivillig trygd for sykepenger. Da sykestrygden ble innlemmet i folketrygden i 1971, ble alle med ervervsinntekt (pensjonsgivende inntekt) obligatorisk trygdet med sykepenger. Fram til 1. juli 1978 ble det ytt forsørgertillegg til sykepengene og på visse vilkår også tillegg for hjelp i huset.

Sykepenger for samme sykdom ytes etter hovedregelen i inntil ett år (i perioden 1961-1970 i inntil to år). Ved nedkomst gis sykepenger for kortere tid.

De følgende oppstillinger viser satsene for trygdens sykepenger og forsørgertillegg i perioden 1957 til og med 30. juni 1978.

Sykepenger, kroner pr. dag

Årlig arbeidsinntekt	1957	1958-1962	1963-1966	1967-1969	1970
Kr					
1 000 - 2 000	3,-	3,-	3,-	-	-
2 000 - 4 000	5,-	5,-	5,-	6,-	7,-
4 000 - 6 000	7,-	7,-	7,-	8,-	9,-
6 000 - 8 000	9,-	9,-	9,-	10,-	11,-
8 000 - 11 000	10,-	11,-	11,-	12,-	13,-
11 000 - 14 000	10,-	13,-	13,-	14,-	15,-
14 000 - 18 000	10,-	15,-	15,-	16,-	17,-
18 000 - 25 000	10,-	15,-	17,-	19,-	21,-
25 000 - 32 000	10,-	15,-	19,-	23,-	25,-
32 000 - 40 000	10,-	15,-	19,-	27,-	29,-
40 000 - 48 000	10,-	15,-	19,-	32,-	34,-
48 000 - 60 000	10,-	15,-	19,-	32,-	39,-
60 000 og høyere	10,-	15,-	19,-	32,-	44,-

1971 - 30. juni 1978: 4 kr + 1 promille av årlig arbeidsinntekt opp til 12 ganger folketrygdens grunnbeløp. Den del av inntekten som overstiger 8 ganger grunnbeløpet, medregnes bare med 1/3. Minstergrense for rett til sykepenge, årsinntekt kr 4 000.

Forsørgertillegg for forsørget ektefelle og barn under 18 år

1957:	kr 2,- pr. dag for første forsørgede
	" 1,- " " " hver av de øvrige
1958-1966:	kr 2,- pr. dag for hver
1967-1969:	kr 3,- pr. dag for hver
1970 - 30. juni 1978:	kr 4,- pr. dag for hver

Sykepenge ble gitt for alle dager unntatt søndager, men ikke for de tre første fraværsdager iberegnet søndager. Sykepenge inklusive forsørgertilleggene måtte ikke overskride 90 prosent av arbeidsinntekten minus trekk for skatt og medlemspremier/medlemsavgifter.

Sykepengene var etter hovedregelen fritatt for skatt, men ble skattlagt og regnet som pensjonsgivende inntekt dersom de sammen med eventuell lønn under sykdom oversteg 90 prosent av arbeidsinntekten minus trekk for skatt og medlemsavgifter.

Fra 1. juli 1978 er ordningen med sykepenge endret vesentlig. Fra denne dato er ytelsene:

For arbeidstakere: 100 prosent av inntekt i tjenesteforhold for alle dager unntatt søndager fra og med første fraværsdag.

For selvstendig næringsdrivende: 65 prosent av ervervsinntekten for alle dager unntatt søndager, men ikke for de første 14 fraværsdagene iberegnet søndager.

Ikke for noen av gruppene ytes det sykepenge for den delen av årlig inntekt som overstiger 12 ganger folketrygdens grunnbeløp, og den delen av årlig inntekt som er høyere enn 8 ganger grunnbeløpet, medregnes bare med 1/3. Når årsinntekten er lavere enn kr 4 000, blir det ikke gitt sykepenge. Ordningen med forsørgertillegg og tillegg for hjelp i huset er falt bort.

Selvstendig næringsdrivende kan tegne frivillig trygd for sykepenge i de første 14 fraværsdager og/eller for sykepenge som svarer til 100 prosent av ervervsinntekten.

Fortsatt ytes sykepenge for samme sykdom i inntil ett år. Ved nedkomst ytes fødselspenge i inntil et halvt år fra det tidspunkt kvinnen slutter i arbeid (før 1. juli 1978 var denne perioden kortere).

Etter omleggingen inngår sykepengene i skattepliktig og pensjonsgivende inntekt.

2.1.3. Stønad ved arbeidsløshet

Obligatorisk arbeidsløysetrygd ble innført i 1939. Ordningen omfatter etter hovedregelen alle som arbeider i annens tjeneste, men inntil 1971 da trygden ble innlemmet i folketrygden, var det viktige unntak fra denne regelen, idet bl.a. offentlige tjenestemenn falt utenom ordningen.

Trygden yter stønad dels i form av ulike tiltak for å skaffe den arbeidsløse passende arbeid, dels i form av dagpenger med forsørgertillegg.

Helt fra trygden ble innført og inntil november 1975 har satsene for dagpengene og forsørgertilleggene vært som for sykepenger og forsørgertillegg i syketrygden, og det vises til foregående punkt (2.1.1.) der det er gitt en oversikt over disse satsene siden 1957.

Fra og med 3. november 1975 har dagpengesatsene vært:

15 kr pr. dag tillagt 1,1 promille av årlig arbeidsinntekt¹⁾.

Det ytes ikke dagpenger for del del av inntekten som overstiger 12 ganger folketrygdens grunnbeløp, og den del av inntekten som overstiger 8 ganger grunnbeløpet, medregnes bare med 1/3. For den som forsørger ektefelle og barn under 18 år, gis et tillegg på 6 kr pr. dag for hver. Minstegrense for rett til dagpenger er en årlig arbeidsinntekt som tilsvarende 75 prosent av folketrygdens grunnbeløp. Dagpenger inklusive forsørgertillegg kan ikke utgjøre mer enn 90 prosent av arbeidsinntekten fratrukket trekk av skatt og trygdeavgifter.

Dagpenger påløper tidligst når den trygdede i tre av de siste ti dager iberegnet søndager har vært arbeidsløs og har meldt seg til arbeidsformidlingen. Ellers betales dagpenger for alle dager unntatt søndager og etter hovedregelen i inntil 40 uker i løpet av et kalenderår (før 3. november 1975 i inntil 21 uker). Eldre arbeidstakere kan få dagpenger i et lengre tidsrom. Dessuten kan dagpenger også gis til personer over 65 år som har vært selvstendig næringsdrivende.

Dagpengene inklusive forsørgertillegg er fritatt for skatt og inngår ikke i pensjonsgivende inntekt.

2.2. Andre stønader

2.2.1. Barnetrygd²⁾

Som nevnt i avsnitt II.1.2.7. ble det inntil 1970 gitt ekstra klassefradrag for forsørgede barn ved beregning av inntektsskattene. For barn under 16 år ble det i tillegg gitt barnetrygd. Fra 1970 ble ordningen med ekstra klassefradrag sløffet, og barnetrygdtytelsene hevet.

1) Nærmere regler om fastsetting av arbeidsinntekten er gitt i folketrygdlovens § 4-3, nr. 2 og 3. 2) Lov av 24. oktober 1946 nr. 2.

Barnetrygden ble innført med virkning fra 1. oktober 1946 og er seinere endret en rekke ganger. De viktigste endringene har vært:

- I perioden fram til 1970 ble det gitt barnetrygd fra og med annet barn under 16 år - for enslige forsørgere fra og med første barn. Fra 1970 gis barnetrygd fra og med første barn, mens enslige får barnetrygd for ett barn mer enn det faktiske barnetall.
- Inntil 1963 ble trygden gitt med samme beløp pr. barn, mens den etter denne tid er blitt gitt med progressive satser, dvs. at ytelsen pr. barn stiger med barnets nummer i søskenflokk.
- I den første tiårsperioden siden innføringen var trygden inkludert i skattepliktig inntekt, men har seinere vært skattefrie.

For øvrig er hovedtrekkene i den opprinnelige ordningen opprettholdt.

Trygden omfatter i dag alle som forsørger barn under 16 år som er bosatt her i landet, og gis ut det kalenderåret barnet fyller 16 år. Ytelsene blir utbetalt i sin helhet i månedlige rater og etter hovedregelen til barnets mor.

Årlige barnetrygdutøvelser i perioden 1946 til og med 1969 er gitt i Arbeidsnotater fra Statistisk Sentralbyrå, IO 75/5. Ytøvelser fra og med 1970 framgår av den følgende øversikten¹⁾.

Barnetrygd

Årlige ytøvelser pr. barn²⁾

	1. barn 2. barn 3. barn 4. barn 5. og hvert				
	5. og hvert				
	kr	kr	kr	kr	kr
Fra 1. januar 1970:	500	1 500	2 000	2 200	2 400
" 1. oktober 1972:	550	1 650	2 200	2 420	2 640
" 1. mai 1974:	550	1 650	2 400	2 620	2 840
" 1. november 1975:	600	1 824	2 844	3 120	3 408
" 1. juni 1976:	708	1 932	2 952	3 228	3 516

Samlede ytøvelser, årlig gjennomsnitt²⁾

	Antall barn					
	1	2	3	4	5	6
	kr	kr	kr	kr	kr	kr
1970 - 1971:	500	2 000	4 000	6 200	8 600	11 000
1972:	513	2 050	4 100	6 355	8 815	11 275
1973:	550	2 200	4 400	6 820	9 460	12 100
1974:	550	2 200	4 533	7 087	9 860	12 633
1975:	558	2 237	4 711	7 415	10 349	13 284
1976:	663	2 550	5 457	8 640	12 111	15 582
1977-:	708	2 640	5 592	8 820	12 336	15 852

1) Fra 1977 gis det også forsørgøfradrag i skatt for barn i barnetrygdalder, jfr. avsnitt II. 1.2.7. 2) Den som er alene om omsorgen for barn, får stønad for ett barn mer enn det faktiske barnetall.

2.2.2. Stønad til utdanning

Den vesentligste delen av offentlige stønader til almen- og yrkes- utdanning gis av Statens lånekasse for utdanning i form av stipend og/eller lån. Opprinnelig var størrelsen av disse stønadene avhengig både av foreldrenes økonomi og av elevens eller studentens egeninntekt samt av inntekt til eventuell ektefelle. Etterhvert er stønadstildelingen gjort uavhengig av foreldreøkonomien. Dette gjelder nå fullt ut for elever/studenter over 20 år.

Stønader fra Statens lånekasse for utdanning omfatter i dag:

- borteboerstipend,
- behovsprøvet stipend til elever under 20 år,
- behovsprøvet forsørgerstipend til elever over 20 år som har minst 2 barn å forsørge,
- grunnstipend til elever mellom 20 og 30 år,
- kunstfagstipend og videreutdanningsstipend for kunstnere,
- reise- og gebyrstipend for elever som tar utdanning i utlandet,
- nordenstipend for studenter ved norske universitet og høyskoler som tar delstudium i et annet nordisk land,
- lån som er avhengig av søkerens og eventuell ektefelles økonomi - for elever under 20 år også av foreldreøkonomien.

Ved tildeling av disse stønadene gjelder visse hovedregler om bl.a. utdanningens art, lengde og opplegg og om elevens eller studentens statsborgerskap. I tillegg er det gitt særregler for hver enkelt stønadsform. I det følgende gis bare en summarisk oversikt over særregler og satser for borteboer- og grunnstipend.

Ordningen med **b o r t e b o e r s t i p e n d** som er uavhengig av foreldreøkonomien, ble etablert fra og med undervisningsåret 1968-69. Betingelsene for å få stipendet har vært endret flere ganger. Hovedtrekkene i gjeldende bestemmelser er:

- Eleven eller studenten må etter hovedregelen bo borte fra hjemstedet i utdanningstiden.
- Gifte studenter med barn kan få stipendet selv om de bor hos foreldre (eller svigerforeldre). Tilsvarende regel gjelder for enslige studenter som har barn og bor sammen med barna.
- Gifte studenter uten barn kan få stipendet når han ikke bor sammen med foreldre (eller svigerforeldre) selv om disse bor på undervisningsstedet. Tilsvarende regel gjelder for studenter som ikke har barn og er skilt eller separert eller er enke/enkemann.
- Studenter over 40 år må bo borte fra sitt vanlige bosted i utdanningstiden.
- Stipendet gis ikke dersom studenten har halvdagsstilling eller arbeider 18 timer eller mer i uken.
- Gifte studenter som bor sammen med ektefellen i utdanningstiden, får ikke stipendet når ektefellen har inntekt over bestemte månedlige beløp som øker med barnetallet.

- Stipendiet kan reduseres helt eller delvis dersom studenten i utdannings-
tiden får ytelser fra andre kilder enn lånekassen.

Satsene for maksimalt borteboerstipend fastsettes av Stortinget.
Fra 1971-72 er de høyere for utdanning i utlandet enn for utdanning i
Norge og har siden undervisningsåret 1968-69 vært:

Borteboerstipend, kroner pr. år

Undervisningsår	Ved utdanning	
	i Norge	i utlandet
1968-69:	1 800	1 800
1969-70 } 1970-71 }	2 000	2 000
1971-72:	2 100	2 600
1972-73:	2 200	2 700
1973-74:	2 350	2 850
1974-75:	2 450	2 950
1975-76:	2 750	3 250
1976-77:	3 000	3 500
1977-78:	3 400	3 900
1978-79:	3 850	4 350

Satsene ovenfor gjelder for et helt undervisningsår som omfatter
10 måneder. For utdanning som varer kortere, blir det gitt stipend for
den tid utdanningen varer. Varer utdanningen lengre enn 10 måneder i et
undervisningsår, blir ikke stipendet forhøyet.

G r u n n s t i p e n d ble innført i 1972 og kan tildeles ut-
danningssøkende mellom 20 og 30 år. Fra samme tid ble aldersgrensen for
forsørgerstønad for skattytere som forsørger barn over barnetrygdalder,
senket fra 25 til 20 år, og det ble bestemt at særfradrag ved skattelik-
ningen ikke kunne gis foreldre med barn som har rett til grunnstipend for
en større del av inntektsåret (se avsnitt II. 1.2.7).

Grunnstipendiet kan gis fra og med det kalenderåret eleven eller
studenten fyller 20 år til og med det kalenderåret vedkommende fyller
30 år.

Stipendiet gis ikke dersom elevens eller studentens inntekt og
formue overstiger bestemte grenser. Det samme gjelder når studentens
og eventuell ektefelles samlede formue er høyere enn et visst beløp.

Satsen for grunnstipendiet fastsettes av Stortinget og har siden
innføringen i 1972 vært:

Grunnstipend, kroner pr. månedUndervisningsår

1972-73	}	: 90
1973-74		
1974-75		
1975-76	:	95
1976-77	}	: 100
1977-78		
1978-79		

Stipendet gis for det antall måneder i løpet av et undervisningsår som utdanningen varer, men maksimalt for 10 måneder.

Stipend fra lånekassen, herunder borteboer- og grunnstipendene, regnes ikke som skattepliktig eller pensjonsgivende inntekt.

IV. INNTEKTS- OG FORMUESSKATTER, AKSJESELSKAPER

1. Skattepliktig nettoinntekt og nettoformue

De generelle reglene i skatteloven om fastsetting av skattepliktig nettoinntekt og nettoformue gjelder i alminnelighet så vel for aksjeselskaper som for personlige skattytere. Det er ellers et hovedprinsipp at skattlegging av næringsinntekt skal baseres på virksomhetens regnskap, forutsatt at dette er gjort opp etter bestemte fastlagte retningslinjer; dette gjelder uavhengig av virksomhetens eierform. Imidlertid foreligger det en rekke særbestemmelser som gjør at dette prinsippet fravikes. Således er det ved fastsetting av skattepliktig nettoinntekt ikke fradragsrett for utgifter til f.eks. representasjon, mens slike utgifter bør føres til fradrag i regnskapet. Videre vil det kunne oppstå konflikt bl.a. mellom reglene om skattemessige avskrivninger og de avskrivninger det kan være hensiktsmessig å regnskapsføre ut fra andre hensyn.

En rekke bestemmelser om fastsetting av skattepliktig nettoinntekt og nettoformue som gjelder for personer, gjelder ikke for aksjeselskaper, eksempelvis ordningen med fribeløp for bankinnskott m.v. og for avkastning av slik sparekapital. Dette følger av at slike fribeløp bare gjelder for skattytere i skatteklasser 1 og 2 som omfatter personlige skattytere, men ikke selskaper og institusjoner ("upersonlige" skattytere).

For aksjeselskaper og likestilte selskaper (selskaper som liknes som selvstendig skattyter) er det ellers gitt spesielle bestemmelser om skattepliktig inntekt og formue¹⁾. Bestemmelsene vedrører i første rekke

1) Lov av 19. juni 1969 nr. 71 om særregler for skattlegging av aksjeselskaper og aksjonærer.

hvordan skattleggingen av selskapets nettoinntekt og nettoformue skal fordeles på selskapets hånd og på aksjonærenes hånd. Hovedtrekkene i disse bestemmelsene er:

- Ved utlikning av inntektsskatt til staten har selskapene rett til fradrag i inntekten for aksjeutbytte som deles ut av årets overskott. Denne fradragsretten gjelder ikke ved utlikning av inntektsskatt til kommunene (og fylkene) og fellesskatt til Skattefordelingsfondet (inntil 1975 også særskatt til utviklingshjelp).
- På aksjonærenes hånd inngår aksjeutbytte i skattepliktig nettoinntekt bare ved statsskattelikningen. Dette gjelder såvel for utbytte av aksjer som eies av personer som av andre selskaper.
- Selskaper er fritatt for formuesskatt til kommunene, men betaler (fra 1971) formuesskatt til staten av hele nettoformuen, iberegnet aksjekapitalen.
- På aksjonærenes hånd inngår formuesverdien av aksjene i skattepliktig nettoformue både ved stats- og kommuneskattelikningen. Dette gjelder for personlige skattytere. Er aksjonæren et (annet) aksjeselskap, er aksjene fritatt for formuesskatt.

Før 1970 gjaldt andre regler som bl.a. gikk ut på at aksjeutbytte ble regnet med i skattepliktig nettoinntekt ved statsskattelikningen både på selskapets og aksjonærenes hånd, når aksjeeieren var en personlig skattyter. Ved tilleggslov av 1963 fikk imidlertid selskapene fradragsrett for utbytte på nytegnede aksjer.

Inntekts- og formuesskatter på selskapets hånd beregnes av den skattepliktige nettoinntekt, respektive nettoformue, uten klassefradrag. Satsene for disse skattene i perioden fram til og med 1969 er gitt i Arbeidsnotater fra Statistisk Sentralbyrå, IO 75/5. Skattesatsene fra og med 1970 er gitt i punktene 2 og 3 på neste side.

Enkelte typer av selskaper blir skattlagt etter andre satser enn de som framgår av oppstillingene. Dette gjelder først og fremst ved statsskattelikningen, og det vises til Stortingets skattevedtak for de enkelte år som angir hvilke selskaper dette er og de satsene som nyttes. For noen selskaper, i første rekke boligselskaper, blir også skattepliktig nettoinntekt fastsatt etter særregler.

2. Selskapsskatter til staten¹⁾

	Inntektsskatter			
	Ordinær statsskatt ²⁾	Særskatt til utviklingshjelp	Fellesskatt til Skatte- fordelings- fondet	Formues- skatt
	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.
1970:	26,5	1,0	3,0	Ingen
1971:	26,5	1,1	3,0	0,3
1972:	26,5	1,3	3,0	0,3
1973:	26,5	1,3	1,7	0,7
1974:	26,5	1,3	1,7	0,7
1975:	27,8	-	1,7	0,7 ³⁾
1976:	27,8	-	1,0	0,7 ³⁾
1977:	27,8	-	1,0	0,7 ³⁾

Av inntekt vunnet ved petroleumsutvinning og rørledningstransport skal det fra og med inntektsåret 1975 i tillegg til ordinær statsskatt ovenfor betales statsskatt etter følgende satser:

- (i) 23 pst. av inntekten (tilsvarende fellesskatt pluss kommuneskatt og fylkesskatt etter høyeste sats) uten fradrag for utdelt utbytte.
- (ii) 25 pst. av inntekten, den såkalte særskatten (lov av 13. juni 1975 om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster m.v., § 5).

3. Selskapsskatter til kommunene og fylkene¹⁾

Formuesskatt: Ingen

Inntektsskatt: Samme satser som for personer, men uten kommunalt klassefradrag.

Av inntekt vunnet ved petroleumsvirksomhet og rørledningstransport er kommuneskatten falt bort fra og med inntektsåret 1975 (lov av 13. juni 1975 om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster m.v., § 2). Av slik inntekt betales isteden er særskilt statsskatt, se under punkt 2 (i) foran.

1) Aksjeselskaper og likestilte selskaper. 2) Utdelt utbytte er fradragsberettiget ved beregning av ordinær inntektsskatt til staten. 3) 0,4 pst. for rederiselskap som driver tradisjonell skipsfart.

Utkommet i serien ART

Issued in the series Articles from the Central Bureau of Statistics (ART)

* Utsolgt *Out of sale*

- Nr. 96 Odd Aukrust: Inflation in the Open Economy: A Norwegian Model *Inflasjon i en åpen økonomi: En norsk modell* 1977 67 s. kr 11,00 ISBN 82-537-0737-1
- " 97 Idar Møglestue: Allmennlærerutdanning og yrke En analyse av tall fra Folketelling 1970 *General Teacher Training and Occupation An Analysis of Data from Population Census 1970* 1977 66 s. kr 11,00 ISBN 82-537-0743-6
- " 98 Tor Fr. Rasmussen: Pendling i Norge 1970 *Commuting in Norway 1970* 1977 34 s. kr 11,00 ISBN 82-537-0754-1
- " 99 Inger Gabrielsen: Aktuelle skattetal 1977 *Current Tax Data 1977* 59 s. kr 9,00 ISBN 82-537-0770-3
- " 100 Sigurd Høst: Mediabruk som fritidsaktivitet *The Use of Mass Media as a Leisure Activity* 1977 33 s. kr 9,00 ISBN 82-537-0778-9
- " 101 Hilde Bojer: The Effect on Consumption of Household Size and Composition *Konsum og husholdningens størrelse og sammensetning* 1977 37 s. kr 9,00 ISBN 82-537-0788-6
- " 102 Odd Skarstad: Levestandard for private husholdninger *Standard of Living for Private Households* 1977 64 s. kr 11,00 ISBN 82-537-0789-4
- " 103 Stephen Andersen: Prisnivåjusterte regnskaper Bergverksdrift og industri *Price-Level Accounting Mining and Manufacturing* 1977 81 s. kr 11,00 ISBN 82-537-0791-6
- " 104 Idar Møglestue og Turid Sletten: Lønnsforholdene for ansatte i bank, forsikring og statstjeneste *Wage Conditions for Employees in Banks, Insurance and Central Government* 1977 45 s. kr 9,00 ISBN 82-537-0798-3
- " 105 Jon Blaaid og Turid Sletten: Husholdningenes etterspørsel etter elektrisitet 1966-1975 *The Demand for Electricity by Households* 1977 67 s. kr 11,00 ISBN 82-537-0801-7
- " 106 Ståle Dyrvik: Utviklingstendensar i 1976 i Norges befolkning *Trends in the Norwegian Population* 1978 35 s. kr 9,00
- " 107 Vilhelm Aubert Båk'te: Den samiske befolkning i Nord-Norge Sámi ál'bmut Davvi-Norgas *The Lappish Population in Northern Norway* 1978 139 s. kr 13,00 ISBN 82-537-0842-4
- " 108 Erik Biørn: Comparing Consumer Expenditure Functions Estimated from Household Budget Data from the Years 1967 and 1973 *Sammenlikning av konsumutgiftsfunksjoner estimert på grunnlag av husholdningsdata fra årene 1967 og 1973* 1978 35 s. kr 9,00 ISBN 82-537-0859-9
- " 109 Inger Gabrielsen: Direkte skatter og stønader Historisk oversikt over satser m.v. årene fram til 1978 *Direct Taxes and Government Transfers Rates etc.* 1978 41 s. kr 9,00 ISBN 82-537-0863-7
- " 110 Petter Koren: Etterspørselen etter energi i tjenesteytende næringer *The Demand for Energy by Trade and Service Industries* 1978 50 s. kr 11,00 ISBN 82-537-0866-1

Publikasjonen utgis i kommisjon hos
H. Aschehoug & Co. og Universitetsforlaget, Oslo,
og er til salgs hos alle bokhandlere
Pris kr 9,00

Omslag trykt hos Grøndahl & Søn Trykkeri, Oslo

ISBN 82-537-0863-7